

האם מותר לומר את הפיוט "מכניסי רחמים"?

סנהדרין מצ"ע

רבי יוחנן אמר: לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין את כחו, ואל יהו לו צרים מלמעלה.

ר"ע

לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצים את כחו. פירש"י וכו'. ומה י"ל ללמד זכות על פזמון דמלאכי רחמים וכו' חלו נא פני אל וכו' ונוסח מכניסי רחמים הכניסו כו' וכיוצא באלו אשר רבים גמגמו עליהם. אך י"ל דהכא דוקא ביחיד וכמו דמחלק ה"ס בסוטה (לג) ועי' באחרונים באו"ח ס"ס ק"א:

ר"ע

לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין א"כ כו'. ועי' פירש"י. ומה י"ל ללמד זכות על פזמון דמלאכי רחמים וכו' חלו נא פני אל וכו' ונוסח מכניסי רחמים הכניסו כו' וכיוצא באלו אשר רבים גמגמו עליהם. אך י"ל דהכא דוקא ביחיד וכמו דמחלק ה"ס בסוטה (לג) ועי' באחרונים באו"ח ס"ס ק"א:

ש"ג מהר"י אברולא

(רעה) מה שאנו אומרים נא מדה נכונה, וכן מדת רחמים ומכניסים רחמים מלה"ר אינו אלא דרך שפלות ועבדות, שמדבר בפני המלך ליועציו לדבר למלך, והוא בוש בדבר לקרב אל המלך ואין זה דרך אמצעי כלל:

ש"ג יסאה יהודה (ג"א א"א א"א א"א ס"א - רבי יהודה זכור)

בסי קרבן נתנאל ספ"ק דר"ה העיר בזה וז"ל ומדי דברי בו זכור אזכרנו מה שאומרים באותו פזמון לפני קונן תחנתינו הפילי חריזה זו לא יושלם אצלי שנראה כמתפלל לאמצעי ... עכ"ל ... ומיום הווסדם נתפשטו בכל תפוצות ישראל לאמרם בימי הסליחות ובעשיית אין פוצה פה למחות בהם אע"ג דזמן תשובה לכל הוא שכולם מפששים במעשיהם. אז יראה חכם מה הוא אומר הגאון בעל ק"י הנ"ל חריזה זו לא יושלם אצלי כו' הנה שפתי צדיק ידעון רצון לא מיחה לרבים ולא אסרו מלאמרו בהחלט רק לא יושלם אצלי כתב. אבל בסיל יפרוש אולתו להכריז בפומבי שהאומר נוסחות ופזמון הנ"ל כאלו עובד ע"ז הוא ... ולע"ד מקורן של ראשונים כמלאכים טהורי לב מיסדי נוסחות אלו בפזמונים מפורש כן יוצא מהש"ס בסנהדרין פרק נגמר הדין היערוך שועך לא בצר א"ר יוחנן לעולם יבקש אדם רחמים שיהיה הכל מאמצין את כוחו ואל יהיו לו צרים מלמעלה ... וכן אנחנו נוהגים כרבתינו עונים ואומרים באהבה יהיה חלקינו עם כל עובדי ה' המתפללים סליחות ואומרים פזמונים הנ"ל כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' כו' ...

מהר"י (ניבוא עולם, נבי העבירה, פרק יב)

ומזה משמע שיתפלל אל הש"י שלא יהיה לו צרים, אבל שיתפלל ולומר למלאכים אל תהיו צרים לי זה אין ראוי רק שיהיה זה דרך התפלה אל הש"י. אבל אנו נוהגים לומר מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים וגוי, ואין זה ראוי כי דבר זה כאילו מתפלל אל מלאכים שיכניסו רחמינו ולא מצאנו זה.

...

וי"ל כי מה שאנו אומרים מכניסי רחמים הכניסו וכו' אין זה בקשה כלל רק שהאדם מצוה כך למלאכים שהם מכניסים התפלה להכניס התפלה לפני הש"י, ויש כח לאדם לצוות למלאכים שהם ממונים על זה שביאו תפלתו לפני הש"י. ועם כל זה הוא דבר שאין ראוי רק שיהיה מכניסי רחמים תפלה על דרך שאמרו ז"ל שיתפלל האדם שיהיו הכל מאמצים את כחו ולא יהיה לו צרים, ויהיה מתפלל אצל הש"י ע"ז, ולכך מה שמבקש מכניסי רחמים הוא תפלתו אל הש"י כי מכניסי רחמים יכניסו רחמינו. ולפי זה ראוי להגיה מכניסי רחמים יכניסו רחמינו, משמיעי תפלה ישמיעו תפלתינו, מכניסי דמעה יכניסו דמעוטינו, ולכך ישתדלו וירבו תחינה ובקשה וכך ראוי שהתפלה היא אל הש"י שמכניסי רחמים יכניסו רחמינו.

ירושלמי (בבבא פ"ט ה"א)

רבי יודן אמר משמיה דידיה בשר ודם יש לו פטרוך אם באת לו עת צרה אינו נכנס אצלו פתאום אלא בא ועמד לו על פתחו של פטרונו וקורא לעבדו או לבן ביתו והוא אומר איש פלוני עומד על פתח חצירך שמא מכניסו ושמא מניחו. אבל הקב"ה אינו כן אם בא על אדם צרה לא יצווח לא למיכאל ולא לגבריאל אלא לי יצווח ואני עונה לו מיד. הה"ד כל אשר יקרא בשם ה' ימלט.

